

Янчева Ліана Миколаївна, канд. екон. наук, проф., кафедра обліку, аудиту та оподаткування, Державний біотехнологічний університет. E-mail: Liananikol5@gmail.com.

Yancheva Liana, PhD in Economics, Professor, Department of accounting auditing and taxation, Kharkiv State Biotechnological University. E-mail: Liananikol5@gmail.com.

ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-7010-1356>

Наумова Тетяна Анатоліївна, канд. екон. наук, доц., кафедра обліку, аудиту та оподаткування, Державний біотехнологічний університет. E-mail: naumsirik5@gmail.com.

Naumova Tatiana, PhD in Economics, Assoc. Prof., Department of accounting auditing and taxation, Kharkiv State Biotechnological University. E-mail: naumsirik5@gmail.com.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8373-870X>

Прийнято до друку 21.11.2025 р.

Оприлюднено 08.12.2025 р.

УДК 336.02:330.101.54

DOI: <https://doi.org/10.31359/2312-394X-2025-38-2-48>

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ЯК КЛЮЧОВИЙ ОРІЄНТИР ПОБУДОВИ СУЧАСНОЇ ФІНАНСОВОЇ АРХІТЕКТУРИ

О.П. Близнюк, Т.О. Ставерська, Г.Г. Лисак

Обґрунтовано сутність та мету забезпечення фінансової безпеки як досягнення цільового рівня фінансової стійкості, незалежності, стабільності розвитку, здатності до протидії загрозам та адаптації в умовах невизначеності. Систематизовано комплекси чинників та ризиків, що впливають на рівень фінансової безпеки, визначено основні елементи механізму та складові детермінанти системи її забезпечення як ключового орієнтира розвитку сучасної фінансової архітектури.

Ключові слова: фінансова безпека, фінансова архітектура, система забезпечення, фінансові ризики, фінансова захищеність, фінансово-інвестиційний потенціал.

FINANCIAL SECURITY AS A KEY POINT OF VIEW IN BUILDING A MODERN FINANCIAL ARCHITECTURE

O. Blyzniuk, T. Staverska, H. Lysak

The purpose of the article is to substantiate the influence of a multi-vector complex of external and internal factors on the financial security of an enterprise, to identify key elements of the formation of a reliable mechanism and to characterize the constituent determinants of the system of ensuring the financial security of business entities as a key reference point for the development of modern financial architecture. Financial security can be characterized as a certain level of independence, stability, and stability of the development of internal and external financial and economic systems, their ability to adapt in conditions of uncertainty and the impact of risks, the ability to ensure effective current functioning and prospective economic growth of business entities, taking into account the multi-vector influence of exogenous and endogenous factors. The level of financial security directly affects the level of financial condition of enterprises, determines the effectiveness of their financial and economic activities, therefore, special attention is required to study the complex of factors that affect the level of financial security, thanks to which it is possible to develop effective and justified management decisions. For successful and stable development in the long term, in order to protect, prevent and neutralize the effects of adverse and threatening factors, economic entities must systematically carry out a thorough analysis and forecast of the impact of exogenous and endogenous factors on the level of internal and external financial security. Financial security is an integral part and an important element of the formation of modern financial architecture, the purpose of which is to build an effective system to ensure a sufficient level of protection of the enterprise from the impact of internal and external threats. The article identifies and characterizes the key determinants of an effective system for ensuring the financial security of business entities, aimed at its formation, strengthening and further development: financial resources management subsystem; financial status and financial results management subsystem; financial, economic and investment and innovation potential management subsystem; market and specific risk management subsystem. The key guidelines for the formation of a reliable system for ensuring the financial security of Ukrainian enterprises in the conditions of war and post-war recovery of the national economy are identified. The development of an effective system of financial security of an enterprise as a key guideline in the concept of developing a modern financial architecture depends on a comprehensive approach that combines strategic planning and management, tactical and operational measures to respond to changes in the external and internal environments, monitoring and control of the effectiveness of the functioning of the constituent determinants of the security system, substantiation of alternatives and adjustment of management decisions, proactive response to risks and threats in conditions of uncertainty.

Keywords: financial security, financial architecture, security system, financial security, external and internal threats, uncertainty, financial and investment potential, financial risks.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Функціонування суб'єктів підприємництва в умовах невизначеності та перманентних соціально-економічних і політичних криз, вимагає швидкої адаптації до нових умов, пошуку шляхів виживання в ринковій економіці, потребує формування комплексної системи протидії загрозам та розробки ефективного механізму управління фінансово-економічною безпекою з урахуванням багатовекторного впливу чинників зовнішнього та внутрішнього середовищ.

Найважливішою складовою фінансово-економічної безпеки будь-якого суб'єкта господарювання в умовах нестабільності та постійних ринкових змін, є забезпечення достатнього рівня його фінансової безпеки, який визначається прийнятним ризиком структури джерел фінансових ресурсів, достатнім рівнем фінансової стійкості та захищеності підприємства до впливу систематичних та несистематичних ризиків в процесі фінансово-економічної діяльності за умови досягнення тактичних і стратегічних корпоративних цілей без значних фінансових потрясінь.

Стан фінансової безпеки також передбачає здатність підприємства протистояти широкому спектру економічних і соціально-політичних викликів, таких як інфляція та стагфляція, різка зміна ринкової кон'юнктури, висока волатильність ринків капіталу, втрата запланованого доходу та отримання непередбачуваних збитків, зниження конкурентоспроможності продукції, погіршення плато- та кредитоспроможності тощо, що потребує розробки дієвої системи заходів захисту з метою запобігання, попередження та нейтралізації впливу низки складно прогнозованих і небажаних чинників, які загрожують стабільності функціонування та розвитку підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання, пов'язані із забезпеченням фінансової безпеки держави та підприємницьких структур, досліджувались багатьма науковцями, серед яких: І. А. Бланк, К. С. Горячева, З. М. Васильченко, І. П. Васильченко, В. В. Шелест, О. Д. Рожко, Є. В. Нестеров, І. І. Пасінович, В. М. Гутак, Н. В. Коленда, І. Б. Медведева, М. Ю. Погосова та ін. На основі дослідження та аналізу інформаційних джерел, можна виокремити ключові сутнісні характеристики та специфічні особливості категорії «фінансової безпеки» економічних суб'єктів.

Так, І. А. Бланк характеризує фінансову безпеку суб'єктів підприємництва як такий рівень фінансового стану, який виражений у відповідних кількісних і якісних показниках, що забезпечують надійний захист стратегічних фінансових інтересів від виявлених фактичних та

потенційних загроз екзогенного та ендогенного впливу [1]. На думку К. С. Горячевої, фінансова безпека – це такий фінансовий стан підприємства, що відрізняється збалансованістю, кількісним та якісним рівнем фінансових інструментів, технологій і послуг, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх загроз, націленістю фінансової системи на реалізацію місії, стратегічної мети, завдань підприємства та забезпечення відповідними фінансовими ресурсами, що сприятиме ефективному та сталому розвитку фінансового механізму [2]. Під фінансовою безпекою, зокрема, З. М. Васильченко, І. П. Васильченко, В. В. Шелест розуміють захищеність фінансових інтересів суб'єктів господарювання на всіх рівнях фінансових відносин, збалансований фінансовий стан, що є стійким до внутрішніх і зовнішніх впливів, дозволяє забезпечити ефективність підприємства в довгостроковому періоді [3, 4]. Автори О. Д. Рожко, Є. В. Нестеров, І. І. Пасінович, В. М. Гутаєк характеризують фінансову безпеку підприємства як стан фінансової системи, за якого забезпечується фінансова рівновага і ефективна протидія існуючим загрозам, що сприяє досягненню стратегічних завдань та виконанню фінансових зобов'язань, за умови дотримання відповідного рівня фінансових показників у стандартних межах забезпечення фінансової стійкості [5, 6].

Із точки зору Н. В. Коленди, поняття «безпеки» є складною категорією, яку можна розглядати як потребу, відчуття та кінцеві результати цілеспрямованої діяльності індивідів, а також відповідний стан, що спрямований на нормальне функціонування різноманітних процесів, в межах якого забезпечується захист життєво важливих інтересів учасників соціально-економічної системи від потенційних загроз та небезпеки [7].

І. Б. Медведєва та М. Ю. Погосова наголошують, що безпека є багатофункціональним та багаторівневим складним процесом, який потрібно розглядати у зв'язку з необхідністю забезпечення цільового рівня стійкості економічних суб'єктів у динаміці та статичі, підвищення рівня їх адаптації до різноспрямованих загроз і викликів, що сприятиме ефективному розвитку підприємств та захищеності їх інтересів від небажаного впливу зовнішніх та внутрішніх чинників [8].

Авторський колектив під керівництвом А. С. Крутової визначальними ознаками поняття «фінансова безпека» виокремлюють [9, с. 9]: фінансовий стан, фінансові інтереси, фінансові ресурси, ступінь (стан) захищеності фінансових інтересів, фінансову стабільність та фінансові відносини, розглядаючи її «...як складова економічної безпеки підприємства, відображається через систему критеріїв і динамічних показників його стану, характеризує стан фінансової

системи підприємства, при якому забезпечується стабільний розвиток, нейтралізація фінансових ризиків та загроз, узгодженість фінансових інтересів та реалізація стратегічних цілей діяльності» [9, с. 19].

Незважаючи на значні наукові здобутки дослідників з даної тематики, актуальними залишаються питання щодо оцінки впливу багатовекторних чинників зовнішнього та внутрішнього середовищ на формування системи забезпечення фінансової безпеки підприємств України в умовах війни та повоєнного відновлення національної економіки, аналізу функціонування окремих підсистем та визначальних чинників (детермінантів) в загальній системі забезпечення фінансової безпеки як ключового орієнтира побудови сучасної фінансової архітектури суб'єктів підприємництва.

Метою статті є обґрунтування впливу багатовекторного комплексу зовнішніх і внутрішніх чинників на фінансову безпеку підприємства, визначення ключових елементів формування надійного механізму та характеристика складових детермінантів системи забезпечення фінансової безпеки суб'єктів підприємництва як ключового орієнтира розвитку сучасної фінансової архітектури.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фінансову безпеку можна охарактеризувати як певний рівень незалежності, стійкості, стабільності розвитку внутрішньої та зовнішньої фінансово-економічних систем, їх здатність до адаптації в умовах невизначеності та впливу ризиків, можливості забезпечувати ефективно поточне функціонування та перспективне економічне зростання суб'єктів підприємництва з урахуванням різновекторного впливу екзогенних та ендогенних чинників.

Рівень фінансової безпеки безпосередньо впливає на рівень фінансового стану підприємств, визначає ефективність їх фінансово-господарської діяльності, тому особливої уваги потребує дослідження комплексу чинників, які впливають на рівень фінансової безпеки, завдяки чому можна розробити дієві та обґрунтовані управлінські рішення.

Для успішного і стабільного розвитку в довгостроковій перспективі, з метою захисту, попередження та нейтралізації дії несприятливих та загрозливих чинників, суб'єкти економічної діяльності мають систематично здійснювати ретельний аналіз та прогноз впливу екзогенних та ендогенних чинників на рівень внутрішньої та зовнішньої фінансової безпеки (рис. 1).

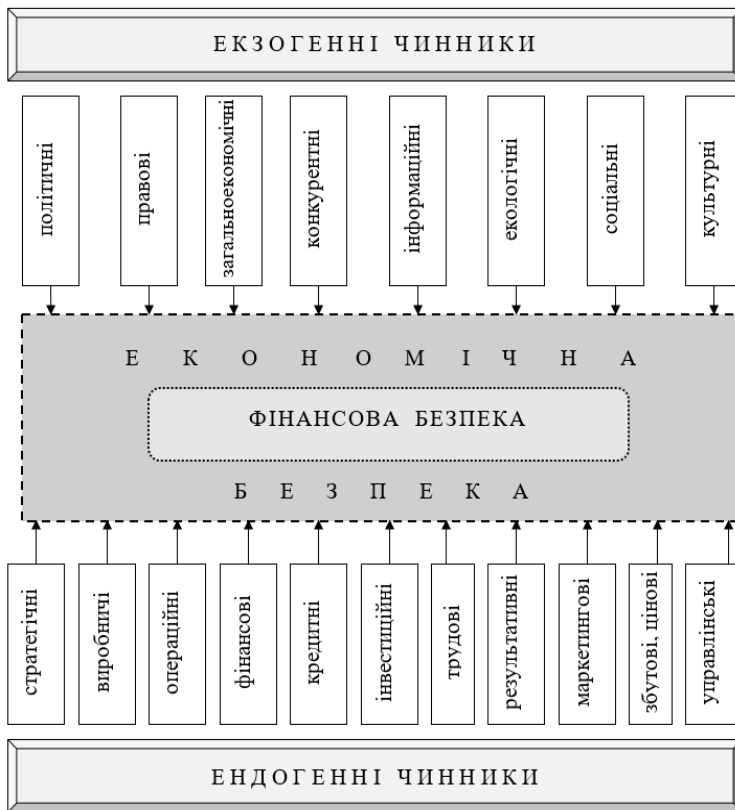

Рис. 1. Комплекс зовнішніх і внутрішніх чинників впливу на фінансову безпеку підприємства
(розроблено авторами)

До ключових екзогенних (зовнішніх) чинників впливу на фінансову безпеку суб'єктів економічної діяльності можна віднести:

– політичні – визначають стратегію та напрямки зовнішньої та внутрішньої політики держави в сферах політичної, оборонної, безпекової, правоохоронної, інформаційної, соціально-економічної діяльності гілок законодавчої та виконавчої влади, державних інституцій, які спрямовані на забезпечення фінансово-економічної безпеки та стабільність розвитку економіки і суспільства як всередині

країни, так і за її межами;

- правові – розвиток та удосконалення законодавчої та іншої нормативно-правової бази, зокрема, законодавства в сфері регулювання фінансово-кредитних, інвестиційних, податкових, митних, валютних, страхових відносин між контрагентами, здійснення операцій, укладення угод на внутрішніх та зовнішніх товарних і фінансових ринках;

- загальноекономічні – впливають на ключові макроекономічні показники діяльності держави: динаміка зростання (падіння) ВВП, темпи інфляції, стабільність національної грошової одиниці, валютні курси, золотовалютні резерви, фондові індекси, сальдо платіжного балансу, рівень зайнятості та безробіття, динаміка грошових доходів домогосподарств, наявність, ціни і доступність кредитних та інвестиційних ресурсів для юридичних і фізичних осіб, інвестиційний клімат в країні тощо;

- конкурентні – визначають попит та пропозицію на галузевих і секторальних товарних і фінансових ринках, впливають на рівень конкурентоспроможності постачальників товарів, робіт, послуг;

- інформаційні – пов'язані із збором, систематизацією, обробкою інформаційно-аналітичних ресурсів, здійсненням регулярного моніторингу, проведенням комплексного аналізу та оцінювання, прогнозуванням передумов, чинників загроз, небезпек та індикаторів фінансової безпеки;

- екологічні – дотримання чинних екологічних норм, мінімізація витрат на забруднення довкілля, попередження природних катаклізмів, управління фінансово-економічними ризиками у «зеленій економіці» в умовах обмеженості природних ресурсів;

- соціально-культурні – ставлення соціальних груп населення до розвитку економіки, підприємництва, цифровізації фінансових послуг, підвищення рівня фінансової грамотності населення, зміна економічних та соціально-культурних пріоритетів, розширення ресурсного та інноваційного потенціалу для виробництва і реалізації продукції на нових ринках тощо.

Ендогенним чинникам притаманні такі аспекти, кожен з яких включає елементи та процеси, що впливають на внутрішню фінансову безпеку суб'єктів підприємництва:

- стратегічні – включають розробку генеральної корпоративної та функціональної фінансової стратегії підприємства, де окремою складовою формується стратегія фінансової безпеки та механізм її забезпечення;

- виробничо-операційні – визначають виробничий та фінансово-економічний потенціал підприємства, впливають на ефективність управління операційними процесами господарської

діяльності, на стратегію і тактику забезпечення внутрішньої фінансової безпеки;

- фінансово-кредитні – впливають на ключові показники фінансового стану підприємства (фінансову стійкість, ліквідність, плато- та кредитоспроможність), фінансових результатів (дохідність, рентабельність, капіталізацію, ефективність), визначають оптимальну вертикальну та горизонтальну структуру активів і капіталу, свідчать про рівень впливу фінансово-кредитних ризиків;

- інвестиційні – пов'язані з розробкою та реалізацією інвестиційної стратегії управління реальними та фінансовими інвестиціями, формуванням політики сприяння інвестиційно-інноваційному розвитку підприємства та підвищення рівня його інвестиційної привабливості;

- трудові – визначають трудовий та інтелектуальний потенціал, професійний рівень працюючого персоналу, якість менеджменту, рівень корпоративної культури, соціально-психологічну атмосферу в трудовому колективі, що в цілому сприятиме успішному соціально-економічному розвитку підприємства та зміцненню його позицій в конкурентній боротьбі, а це, в свою чергу, підвищує рівень захищеності та фінансово-економічної безпеки в сучасній фінансовій архітектурі діяльності бізнесу;

- результативні – пов'язані з усіма чинниками та процесами, що впливають на ефективність управління прибутковістю, рентабельністю та діловою активністю підприємства, визначають фінансово-економічний та інвестиційно-інноваційний потенціал і перспективи його зростання;

- маркетингові (збутові, цінові) – визначають маркетингову стратегію, цінову та збутову політику, взаємодію з контрагентами та споживачами, спрямовану на підвищення конкурентоздатності та, відповідно, рівня фінансової безпеки підприємства;

- управлінські – визначають загальну корпоративну систему управління підприємством та її складові елементи: місію, стратегію, тактику, декомпозицію цілей, концептуальні підходи, принципи, функції, методи та інструменти управління, механізми забезпечення внутрішньогосподарських процесів, критерії та індикатори ефективності, методи аналізу, оцінки та контролю, які у взаємодії дають синергетичний ефект, спрямований на підвищення рівня фінансової безпеки суб'єктів підприємництва.

Таким чином, фінансова безпека є невід'ємною складовою та важливим елементом формування сучасної фінансової архітектури, призначенням якої є розбудова дієвої системи забезпечення достатнього рівня захищеності підприємства від впливу внутрішніх та зовнішніх загроз.

На рис. 2 наведено ключові детермінанти ефективної системи забезпечення фінансової безпеки суб'єктів підприємництва, що спрямовані на її формування, зміцнення та подальший розвиток.

Рис. 2. Складові детермінанти системи забезпечення фінансової безпеки суб'єктів підприємництва (розроблено авторами)

1. Підсистема управління фінансовими ресурсами та чинники підвищення її ефективності – визначає співвідношення між власними та позиковими фінансовими ресурсами, залученими з диверсифікованих джерел, яке впливає на формування оптимальної та збалансованої фінансової структури активів і капіталу підприємства в межах визначених критеріїв та цільових параметрів забезпечення рівня фінансової безпеки. Дана підсистема відповідає за забезпечення прийняттого рівня фінансової стійкості підприємств в поточному та довгостроковому періодах, визначає потребу у власному капіталі, який є основою самофінансування та рівень залежності від зовнішніх джерел, залучених на зовнішніх ринках позикових капіталів та фондових активів, які з одного боку, розширюють фінансово-інвестиційні та соціально-економічні можливості підприємств, але підвищують ризики їх використання в процесі фінансово-господарської діяльності, особливо в умовах невизначеності, високої волатильності ринків капіталу, перманентних соціально-економічних та політичних криз.

2. Підсистема управління фінансовим станом та фінансовими результатами свідчить про ефективність використання усіх залучених для фінансово-господарської діяльності фінансових ресурсів та їх економічну віддачу у вигляді показників валової, операційної та чистої рентабельності діяльності підприємства, коефіцієнтів ліквідності, платоспроможності, фінансової незалежності, фінансового ризику сформованої структури активів і капіталу тощо. Дана підсистема відповідає за забезпечення прогнозованості, поточної та довгострокової стабільності фінансово-господарської діяльності та соціально-економічного розвитку суб'єктів підприємництва, що впливає на їхню результативність та безперервність діяльності, рівень стратегічної ефективності, пошук потенційних резервів збільшення доходів, прибутків, оптимізації витрат, мінімізації ризиків, підвищення ділової активності та конкурентоспроможності, виходу на нові ринки товарів і послуг тощо.

3. Підсистема управління фінансово-економічним та інвестиційно-інноваційним потенціалом є результатом синергетичного ефекту діяльності перших двох підсистем, впливає на рівень ділової та інвестиційної активності, інтенсивність обороту та відтворення капіталу на розширеній основі. Дана підсистема в архітектурі забезпечення фінансової безпеки відповідає за стимулювання, зміцнення та стійке зростання стратегічного потенціалу розвитку підприємства: соціально-економічного, фінансово-інвестиційного, інформаційно-інноваційного, темпи ринкової капіталізації та рівень інвестиційно-інноваційної привабливості для іноземних та вітчизняних інвесторів.

Підсистема управління потенціалом розвитку підприємства передбачає залучення достатнього обсягу матеріальних, фінансових, трудових, інтелектуальних, інформаційних, інноваційних, маркетингових ресурсів. Вона повинна об'єктивно оцінювати наявні резерви, прогнозувати вплив внутрішніх і зовнішніх чинників на фінансові результати, показники фінансового стану, вплив різновекторних ризиків, рівень інвестиційної та інноваційної привабливості підприємства, які в сукупності можуть створювати сприятливі або несприятливі умови для реалізації тактичних і

стратегічних цілей розвитку підприємства, впливати на рівень його конкурентоспроможності в системі забезпечення фінансової безпеки.

4. Підсистема управління ринковими та специфічними ризиками є невід'ємною ключовою складовою в архітектурі забезпечення фінансової безпеки суб'єктів підприємництва. Нейтралізація та мінімізація впливу систематичних і несистематичних ризиків на діяльність підприємств є об'єктивною необхідністю та обов'язковою умовою формування ефективної моделі забезпечення фінансової безпеки та підвищення рівня захищеності підприємств від впливу великого спектру внутрішніх та зовнішніх ризиків.

Головними завданнями ризик-менеджменту в даній підсистемі є: прогнозування настання ризикових подій; оцінка ступеня впливу загрозливих зовнішніх та внутрішніх чинників; зниження рівня невизначеності; виявлення та ідентифікація впливу великого спектру систематичних і несистематичних ризиків; надання обґрунтованої оцінки ступеня впливу окремих ризиків за допомогою ймовірного аналізу їх параметрів та індикаторів; мінімізація, диверсифікація, нейтралізація ймовірних ризиків та пов'язаних з ними витрат і збитків до прийнятного рівня; розробка системи критеріїв та алгоритмів прийняття ризикованих рішень; визначення граничних значень щодо зон прийнятного та недопустимого ризику; моніторинг та контроль небажаних змін та впливів зовнішнього та внутрішнього середовищ, обґрунтування альтернатив та коригування управлінських рішень тощо.

Висновки. Таким чином, система забезпечення фінансової безпеки як ключовий елемент та орієнтир розбудови сучасної фінансової архітектури суб'єктів підприємництва – це сукупність взаємопов'язаних підсистем, кожна з яких має внутрішній складний механізм, який поєднує дієві методи, важелі та інструменти управління:

- ефективну підсистему управління фінансовими ресурсами, джерелами їх залучення та напрямками використання, яка відповідає за оптимальну та збалансовану вертикальну і горизонтальну фінансову структуру активів і капіталу, визначає потребу у власному і позиковому капіталі, забезпечує цільові параметри рівнів фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності підприємства в поточному та довгостроковому періодах;

- ефективну підсистему управління фінансовим станом та фінансовими результатами, яка відповідає за забезпечення безперебійної фінансово-господарської діяльності, виконання зобов'язань, здатність підприємства підтримувати цільовий рівень рентабельності, поточної та довгострокової фінансової стабільності, стійкості та прогнозованості темпів соціально-економічного розвитку, визначає рівень стратегічної ефективності діяльності та перспектив розвитку підприємства в умовах економічних викликів, ринкових коливань та криз;

- ефективну підсистему управління соціально-економічним та інвестиційно-інноваційним потенціалом, яка є результатом синергетичного ефекту діяльності перших двох підсистем, впливає на рівень ділової, фінансово-інвестиційної та науково-інноваційної активності, темпи ринкової капіталізації та рівень інвестиційно-інноваційної привабливості для іноземних та вітчизняних інвесторів; відповідає за фінансове забезпечення, стимулювання, зміцнення та

стійке зростання стратегічного соціально-економічного та інвестиційно-інноваційного потенціалу підприємства;

– ефективну підсистему ризик-менеджменту, яка передбачає розбудову дієвої моделі забезпечення фінансової безпеки та підвищення рівня захищеності підприємства від впливу великого спектру систематичних та несистематичних ризиків, що націлена на протистояння внутрішнім і зовнішнім загрозам, сприяє реалізації тактичних і стратегічних цілей економічної діяльності та дозволяє суб'єктам підприємництва стабільно функціонувати та розвиватися в умовах невизначеності та турбулентності зовнішнього і внутрішнього середовищ.

Система забезпечення та управління фінансовою безпекою підприємства повинна включати низку послідовних та взаємопов'язаних етапів управлінського процесу, починаючи від формування зовнішньої та внутрішньофірмової безпекової стратегії, закінчуючи моніторингом і контролем результативності та ефективності реалізації концепції та оцінкою наявної системи забезпечення фінансової безпеки з точки зору достатності рівня захищеності підприємства від впливу внутрішніх та зовнішніх загроз, обґрунтуванням альтернатив та коригуванням управлінських рішень в процесі формування, розвитку та удосконалення сучасної фінансової архітектури суб'єктів підприємництва.

Можна виокремити ключові орієнтири формування надійної системи забезпечення фінансової безпеки підприємств України в умовах війни та повоєнного відновлення національної економіки:

– ресурсна безпека: ефективне управління усіма видами ресурсів, оптимізація структури власних і позикових коштів, доходів та витрат;

– безпека фінансових результатів та фінансового стану: досягнення цільових фінансових результатів та показників фінансового стану;

– фінансово-кредитна (боргова), фінансово-інвестиційна, бюджетно-податкова, резервна, страхова, екологічна, інформаційна складові безпеки;

– дотримання фінансової дисципліни, своєчасне виконання фінансових та соціально-економічних зобов'язань перед державою, фінансово-кредитними інститутами, контрагентами та персоналом;

– диверсифікація фінансово-господарської та інвестиційно-інноваційної діяльності, підвищення рівня конкурентоспроможності в різних ринкових сегментах;

- активізація впровадження у практичну діяльність інноваційних цифрових технологій та інструментів;
- систематичний моніторинг та аналіз ступеня впливу ринкових та специфічних ризиків, достовірна оцінка ймовірності їх настання та наслідків;
- здатність до своєчасного реагування на зміни умов функціонування у зовнішньому та внутрішньому середовищах;
- адаптивність до змін та впливу комплексних і секторальних чинників: глобально-світових, національних, регіональних, політичних, соціально-економічних, бюджетно-податкових, ринкових (інфляційних, фінансово-кредитних, цінкових, курсових, валютних, відсоткових), екологічних, інформаційних тощо;
- гнучкість у формуванні та коригуванні генеральної корпоративної та функціональних стратегій, розробка обґрунтованих антикризових планів і сценаріїв реагування на можливі загрози та виклики.

Таким чином, формування дієвої та ефективної системи фінансової безпеки підприємства як ключового орієнтира в концепції розбудови сучасної фінансової архітектури, залежить від комплексного підходу, що поєднує стратегічне планування та управління, тактичні та оперативні заходи реагування на зміни зовнішнього та внутрішнього середовищ, моніторинг і контроль ефективності функціонування складових детермінантів системи забезпечення, обґрунтування альтернатив та коригування управлінських рішень, проактивне реагування на ризики і загрози в умовах невизначеності.

Список джерел інформації / Reference

1. Бланк І. А. Управління фінансовою безпекою підприємства. Київ: Ельга, Ніка-Центр, 2004. 784 с.
Blank, I. A. (2004). *Upravlinnia finansovoiu bezpekoiu pidpriemstva* [Management of financial security of the enterprise]. Kyiv: Elha, Nika-Tsentr [in Ukrainian].
2. Горячева К. С. Механізм управління фінансовою безпекою підприємства : автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.06.01. К.: Інститут економіки і прогнозування НАН України, 2006. 20 с.
Horiacheva, K. S. (2006). *Mekhanizm upravlinnia finansovoiu bezpekoiu pidpriemstva* [Mechanism of enterprise financial security management]. *Extended abstract of PhD dissertation* (Economics, 08.06.01). Kyiv: Institute for Economics and Forecasting of NAS of Ukraine [in Ukrainian].
3. Васильченко З. М., Васильченко І. П. Теоретична концепція оцінки економічної безпеки банку. *Банківська справа*. 2006. № 4. С. 36.

Vasylchenko, Z. M., & Vasylchenko, I. P. (2006). *Teoretychna kontsepsiia otsinky ekonomichnoi bezpeky banku* [Theoretical concept of assessing the economic security of a bank]. *Bankivska sprava – Banking*, 4, 36 [in Ukrainian].

4. Шелест В. В. Управління фінансовою безпекою довірчого товариства. *Актуальні проблеми економіки*. 2009. № 3. С. 181–184.

Shelest, V. V. (2009). *Upravlinnia finansovoiu bezpekoiu dovirchoho tovarystva* [Management of financial security of a trust company]. *Aktualni problemy ekonomiky – Actual Problems of Economics*, 3, 181–184 [in Ukrainian].

5. Рожко О. Д., Нестеров Є. В. Теоретичні підходи до визначення фінансової безпеки підприємства. *Економіка та суспільство*. 2024. № 65. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-79>

Rozhko, O. D., & Nesterov, Ye. V. (2024). *Teoretychni pidkhody do vyznachennia finansovoi bezpeky pidpriemstva* [Theoretical approaches to defining enterprise financial security]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, 65. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-79> [in Ukrainian].

6. Пасінович І. І., Гутак В. М. Фінансова безпека як складова економічної та корпоративної безпеки: теоретичний аспект. *Економіка та суспільство*. 2023. № 58. С. 1–10. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-24>

Pasinovych, I. I., & Hutak, V. M. (2023). *Finansova bezpeka yak skladova ekonomichnoi ta korporativnoi bezpeky: teoretychnyi aspekt* [Financial security as a component of economic and corporate security: theoretical aspect]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, 58, 1–10. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-24> [in Ukrainian].

7. Коленда Н. В. Поняття соціально-економічної безпеки підприємства. *Економіка та суспільство*. 2016. № 7. С. 672–678. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/7_ukr/113.pdf

Kolenda, N. V. (2016). *Poniattia sotsialno-ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva* [The concept of socio-economic security of an enterprise]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, 7, 672–678. Retrieved from: https://economyandsociety.in.ua/journals/7_ukr/113.pdf [in Ukrainian].

8. Медведєва І. Б., Погосова М. Ю. Діагностування безпеки промислового підприємства у тривірневій системі фінансових відносин: монографія. Харків: Вид-во ХНЕУ, 2011. 264 с. URL: <http://www.repository.hneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/3459>

Medvedieva, I. B., & Pohosova, M. Yu. (2011). *Diahnostuvannia bezpeky promyslovoho pidpriemstva u tryrivnevoi systemi finansovykh vidnosyn* [Diagnostics of industrial enterprise security in a three-level system of financial relations]. Kharkiv: KhNEU Publishing House. Retrieved from: <http://www.repository.hneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/3459> [in Ukrainian].

9. Управління фінансовою безпекою підприємств торгівлі. Етап: остаточний. Керівник: Крутова А. С. 0114U006526. Харків: ХДУХТ, 2016. 332 с. URL: <https://repo.btu.kharkov.ua/handle/123456789/66415>

Krutova, A. S. (Supervisor). (2016). **Upravlinnia finansovoiu bezpekoiu pidpriemstv torhivli** [Management of financial security of trade enterprises]. Research report (final stage), project No. 0114U006526. Kharkiv: Kharkiv State

University of Food Technology and Trade. Retrieved from:
<https://repo.btu.kharkov.ua/handle/123456789/66415> [in Ukrainian].

Близиук Оксана Павлівна, канд. екон. наук, доц., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування Державного біотехнологічного університету, e-mail: bliznukoksanap@gmail.com

Blyzniuk Oksana, PhD in Economics, Assoc. Prof., Associate Professor of the Department of Finance, Banking and Insurance, State Biotechnological University. Alchevskykh str., 44, Kharkiv, Ukraine, e-mail: bliznukoksanap@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1321-1563>

Ставерська Тетяна Олександрівна, канд. екон. наук, доц., завідувачка кафедри фінансів, банківської справи та страхування Державного біотехнологічного університету, e-mail: staverskaya@gmail.com

Staverska Tetiana, PhD in Economics, Associate Professor, Head of the Department of Finance, Banking and Insurance, State Biotechnological University. Address: Alchevskykh str., 44, Kharkiv, Ukraine, 61002. e-mail: staverskaya@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8417-2982>

Лисак Галина Георгіївна, канд. екон. наук, доц., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування Державного біотехнологічного університету, e-mail: galynuchka@gmail.com

Lysak Halyna, PhD in Economics, Assoc. Prof., Associate Professor of the Department of Finance, Banking and Insurance, State Biotechnological University. Alchevskykh str., 44, Kharkiv, Ukraine, 61002, e-mail: galynuchka@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5151-9687>

Прийнято до друку 24.11.2025 р.
Оприлюднено 08.12.2025 р.